

Slobodan Tomović

IDEOLOŠKE IMPLIKACIJE U ENCIKLOPEDISTICI

SAŽETAK. Autor daje pregled suvremenih enciklopedijskih izdanja važnih za unutarnji život naroda i njihovo socijalno blagostanje. Posebno ističe specifičnosti enciklopedijske informacije i neophodnost objektivne znanstvene interpretacije odrednica o događajima i osobama te činjenicama iz prošlosti i sadašnjosti. On također razmatra važnost dosadašnjih izdanja kao i određene propuste. Glavnim uzrokom nedostataka dosadašnjih izdanja autor smatra marksističku ideologiju. Zbog toga predlaže kriterije prema kojima bi se revidirala izdanja te eliminirali mnogi događaji i ličnosti koji su s obzirom na navedene kriterije bili uvršteni u prijašnja izdanja.

Ako se svaka minula civilizacija može nazvati nekim određenim imenom koje simbolično izražava njena temeljna svojstva, npr.: euklidska, faustovska, magijsko-mitološka u smislu kako ih je O. Špengler imenovao, našoj civilizaciji najbolje odgovara ime — civilizacija informatike. Stepenn razvijenosti neke savremene države bez obzira na njeno uređenje, adekvatan je: obimu, potpunosti, kvalitetu i tempu korišćenja informacije. Mnogi informativni podsistemi sklapaju se u jedinstveno kolo davanja i primanja obavještenja korisniku u neposrednoj javnoj, privrednoj ili naučnoj komunikaciji. Jedan od takvih podsistema čine enciklopedijska izdanja. Za razliku od drugih izvora informacije, prije svega, onih koji se služe: znacima, brojevima, pokretima, auditivnim i vizuelnim signalima, enciklopedije informišu prevashodno tekstom, živom riječju, naravno uz ostala dopunska sredstva kao što je ilustrativni materijal itd. Predmet enciklopedija su pojmovi koji se odnose na ličnosti, predmete i događaje iz prošlosti ili neposredne sadašnjosti. One pokrivaju sva polja čovjekove misli, iskustva, interesovanja i djelovanja.

Od vremena francuskih prosvjetitelja enciklopedije se, bez obzira na metod, trude da obrade ukupni krug kulturnih tekovina čovječanstva ne propuštajući ništa od važnosti za duhovni, materijalni i opšti napredak ljudi. Sve što u svijetu postoji ili je postojalo od pamtivijeka, a od važnosti je kao informacija, ima svoje mjesto u opštim i specijalističkim enciklopedijama. To je jedan od najboljih načina da se u okviru izvjesne odrednice, jedinice, objasni geneza ma kojeg pojma kako bi se sačuvala njegova suština u memoriji naraštaja koji dolaze, i to s obzirom na njegovu moguću, praktičnu i realnu potrebu.

Enciklopedije se ne bave poput leksikona korijenima riječi u semantičkom smislu, već korijenima pojmova određenih fenomena, zbog kojih riječi postoje. Tekst je samo sredstvo i put da se dođe do izvornog smisla onoga što se želi prezentirati. Leksikografska urednost enciklopedija u abecedni poredak predstavlja izvjesno tehničko pomagalo kojim se služi dati informativni sistem. Prava vrijednost enciklopedijskih izdanja ne leži u abecednoj ili drukčijoj klasifikaciji, već u validnosti metoda kojim je pojam specijalis-

tički obrađen, odnosno naučnoj javnosti prezentiran. Ovaj metod uvažava nekoliko krucijalnih pravila:

— Informacija mora biti cjelovita. Ne smije ispustiti ni jedan relevantan podatak koji daje kvalitet, unosi jasnoću, jača smisao i podiže informativnu vrijednost obrađivanog pojma.

— Podrazumijeva se tačnost, vjerodostojnost i objektivnost prezentiranih podataka, kako bi poslužili i kao kontrola drugim izvorima informacija, javnim, stručnim i naučnim publikacijama.

— U enciklopedijskom tekstu neophodno je postići maksimalnu informativnu gustinu, sažetost pomoću najmanjeg utroška iskaznih sredstava: teksta, ilustracije, tabelarnih pregleda itd.

— U stilskom pogledu nužno je ostvariti potpunu čistotu i jednostavnost iskaza redukcijom teksta do nivoa prilagođenosti prosječnom korisniku enciklopedije.

— Potrebno je logički identifikovati i leksički primjetno istaći glavne momente, bitne činjenice u vezi sa obrađenom jedinicom, pritom ne narušavajući njeno unutrašnje jedinstvo.

— Neophodno je prezentirati informaciju u takvom leksikografskom, abecednom ili logičkom modelu, da njen korisnik uloži minimalan napor da bi dobio cjelovito obavještenje.

— Bez obzira što u enciklopedijskim izdanjima ima primat faktografija, nužno je uvijek da dođe do izražaja i autorov smisao za sintetičko, kategorijalno i globalističko rasuđivanje.

— Potrebno je utvrditi genezu pojma, odnosno događaja ili ličnosti, pratiti njihov istorijski razvoj i mjerodavno izrečene sudove o tome predmetu. Sintetizovati iskustva najvećeg broja istraživača i autorski se, tj. subjektivno odrediti prema tim istraživanjima, objektivnim i temeljno znanstvenim sudovima.

— Valja imati nepristrastan, tj. znanstven stav prema obrađivanoj materiji. Isključiti svaki emotivizam, unutrašnje raspoloženje, ideološki pogled na svijet itd.

— Enciklopedijski obrađena jedinica pretpostavlja maksimalnu kompatibilnost i maksimalnu neprotivurječnost činjenica u svome krugu. Autorov sud ne smije biti inkongruentan izloženoj materiji.

— Enciklopedijskim izdanjima neophodno je stvoriti puni informativni sistem, izvor takvog kapaciteta koji u cjelini ili djelimično oslobađa domaću naučnu javnost zavisnosti korišćenja stranih enciklopedija.

— Kako faktografijom, tako i normativnom vrijednošću enciklopedija se prilagođava svim vidovima organizovanog života ljudi, prije svega institucijama nauke i kulture, privrede, obrazovanja i medijalnim činiocima, ali i pojedinačnim profesionalnim interesovanjima.

— S obzirom da pokriva sve oblasti koje služe čovjeku u njegovom praktičnom radu, enciklopedija je namijenjena dinamiziranju određenih oblasti. Stoga je obavezna da utemelji pun krug saznanja u svakoj pojedinoj oblasti kako bi time poslužila ne samo kao informacija, već i sredstvo inspiracije za dublja istraživanja određenih fenomena.

— Obrada enciklopedijskih jedinica povjerava se priznatim autoritetima za određene oblasti, subdiscipline, ili čak važnije naučne pojmove.

— Enciklopedijski tekst je relativno nepromjenljiv i važi za sve prilike. Trpi samo korektivni uticaj u zavisnosti od posljednjih rezultata svjetske naučne misli. Pojavom en-

ciklopedijskih izdanja države i narodi postaju kulturni subjekt čovječanstva, što je u stvari pokazala sva nova istorija Evrope.

Ovaj prilog odnosi se na moguće i stvarne štetne uticaje ideoloških shvatanja na smisao i objektivnost enciklopedijske informatike. Poslije drugoga svjetskog rata, ekspanzijom boljševičke strukture vlasti, marksistička ideologija se snažno dojmila uticaja u nizu zemalja, pa i našeg cjelokupnog državnog, društvenog i duhovnog razvitka. Postala je bitan sastojak udžbeničke literature, nauke, filozofije i umjetnosti. Ni jedan segment života nije pretekao a da nije pretrpio njen integralan uticaj. Ona je pak dala primat uvjerenju nad rasuđivanjem, političkom mnjenju nad naučnim mišljenjem, vjerovanju nad istraživanjem. Stoga je i prirodno da su se sva enciklopedijska izdanja donekle našla u ulozi interpretatora ove ideologije kao uostalom i sve ostalo što je napisano i izdato u marksističkim režimima. Zbog svoje tradicionalne autoritativnosti i vjere koja se poklanja enciklopedijama pa shodno tome mogućeg upliva na domaću i inostranu javnost, enciklopedije nijesu mogle izbjeći presiju marksističke ideologije koja je poslužila kao surogat za stvarnost obuhvatajući sve što postoji u kulturnoj istoriji i memoriji naroda. Prihvatanje marksističke ideologije i njena inkorporacija u sve publikacije nije bila dobrovoljnost, već imperativ vremena i ogrešenje o taj imperativ povlačilo je teške odgovornosti. Time se htjeo nametnuti određeni politički ideal i dati konačan smisao stvarima i činjenicama kroz prizmu jednoznačnog, jednogumnog, fanatizovanog političkog načela. Ovo je sve bilo ojačano činjenicom što se ovdje nije radilo o nekoj neutemeljenoj ideologiji, već prije svega o jednom globalnom strateškom ideološkom pravcu koji je služio političkoj hegemoniji. Marksistički svjetonazor u boljševičkoj varijanti bio je tvrdo zasnovan na nekoliko ključnih teorijskih postulata i gotovo sa matematičkom preciznošću modeliran tako da u njegovom krugu postoji rješenje za svaki problem i odgovor na svako pitanje bilo političkog odnosno naučnog karaktera. U suštini to nije bio naučni, već ideološki pogled na svijet spretno kamufliran naukom i izdignut u ravan nesakralne dogmatike. Njega nije interesovalo saznanje već raspoloženje, zanimala ga je odanost a ne misao, vjernički kolektivni zanos a ne individualnost. U okviru tog pogleda nije postojala težnja da se proširi spontano interesovanje ljudi prema stvarnim činjenicama nauke i kulture, već da se cjelokupno stanovništvo utjera u odgovarajuće idejne šablone. Umjesto širenja duhovnih pogleda i razvoja materijalne kulture, marksističko-boljševički svjetonazor usavršio je metod i strast represivnog vladanja. On nije odbacio zatečene istine o činjenicama, pojavama i predmetima, već im je dao ili im je htio dati smjer koje one same sobom i same po sebi nemaju. To nije neko parcijalno gledanje na nauku, kulturu, umjetnost i tradiciju, već je u njegovim okvirima planirano totalno preusmjerenje dosadašnjeg načina mišljenja i tumačenje sveg čovjekovog iskustva u skladu sa potpuno redefinisanim kriterijumima vrednovanja. Riječ je o jednoj snažnoj pragmatičkoj doktrini koncipiranoj za nasilnu vladavinu od više stoljeća, i to u čitavom svijetu. Gotovo dva vijeka ambiciozni politički umovi Evrope ugrađivali su u marksističku doktrinu nove teorijske sadržaje da bi ona najprije prerasla u konzistentnu dogmatiku i postala osnov nove vjere, tvrde i fanatičnije od svih dotadašnjih zajedno. Ova doktrina iskazala se kao cjelovita slika svijeta, koja za svaki problem ima obavezujući odgovor subordiniran revolucionarnim ciljevima u koji se niti može niti smije posumnjati. Nova ideološka slika svijeta nije se ravnala prema istinitosti nekog saznanja već je ukupna naučna saznanja satjerala u svoj ideološki horizont tumačeći prema mjeri svojega revolucionarnog ideala. Partije na vlasti boljševičkog tipa stvorile su masovne obrazovne i naučne centre rukovođene samo jednim ciljem da krutu političku doktrinu prometnu u aksiologiju cjelokupne čovjekove duhovnosti i njenom pomoću izmijene osnovu njegova mentalnog sklopa, us-

mjere čovjekov um, intelekt u željenom pravcu. Uz podršku kombinovanoga fizičkog i duhovnoga represivnog aparata ova masovna pedagoška praksa djelimično je, a negdje i sasvim ostvarila uspjeh. Nova ideološka andragogija uvela je tri neopozive paradigme, i to u vezi sa prirodom; materijalističko-ateistički pogled na svijet. Za objašnjenje društvenih procesa uzela je, ekonomsko-proizvodnu matricu, a za mišljenje i zaključivanje, dijalektičko-sofistički metod. Tako je bezboštvo i bogoborstvo proglašeno za mjeru pripadnosti odgovarajućem sistemu vrijednosti iz koga su isključeni bitni sadržaji prethodnih kultura i posebno dostignuća hrišćanske civilizacije. Klasnim tumačenjem društvenih procesa stvoreno je jedno originalno viđenje koje sukobljenost ljudi i njihovih interesa u procesu proizvodnje proglašava pravilom i zakonitošću istorije. Dijalektičkim metodom logičkog zaključivanja iniciran je jedan novi postupak kojim se izjednačava lažan i istinit sud te shodno tome bira onaj koji odgovara neposrednoj političkoj praksi.

Sve tri osnovne ideološke paradigme proistekle su iz marksističkog idejnog nasljeđa te imaju samo jedan cilj da posluže hegemonij strategiji ideologije. Stoga je ova ideologija i mogla izazvati silovit potres misli i uvjerenja u svijetu kakav nije zapamćen ni u jednom ranijem dobu. Nova ateistička vjera nastupila je sa zaokruženim aksiomatskim modelom hedonističkih potreba i na taj način reducirala sve oblike klasičnog vaspitanja obuzimajući sasvim čovjekove sklonosti i plijeneći njegovo mišljenje pragmatičnim interesovanjima. Osim toga, javne ličnosti u zemljama marksističke vladavine nijesu bile pravi naučnici, umjetnici pa čak ni političari, već samo poklonici jedne nove vjere u kolektivno nebiće i maglovitu verziju komunizma. Svako je na svom dijelu posla manje ili više iz uvjerenja, ili bez njega, iz straha ili pak naivnog oduševljenja djelovao na pravcu doktrine koja je monopolisala sav život i sve njegove kreativne funkcije. Drama ovog fenomena, nije bila u aktu postojanja doktrine sa svojim vlastitim istinama, već u tome što se ovoj doktrini htio nasilnim putem pribaviti legalitet apsolutne istine i dejstvom programirano vaspitanja utjerati u svijest ljudi.

U prilično teškim okolnostima za organizovan rad na enciklopedijskim izdanjima formiran je i Jugoslavenski leksikografski zavod. Osnivačima ovog Zavoda pripada visoka čast što su okupili i pokrenuli solidan naučni aparat, zamislili i ostvarili impresivne enciklopedijske projekte. Ali još više od toga Zavod je uradio ono što je drugim institucijama manje pošlo za rukom. Okupio je oko sebe istaknute znanstvenike gotovo ne vodeći računa o njihovim ideološkim uvjerenjima i insistirajući isključivo na znanstvenim rezultatima enciklopedije. Organizatori ovog poduhvata na čelu sa Miroslavom Krležom pružili su očigledan primjer da se i u totalnom ideološkom pomračenju može učiniti hrabar korak. Otvorili su prostor za mnoge ideje kojima u udžbeničkoj ili drugoj literaturi, u nas nije bilo mjesta. U izvjesnom smislu, objektivnošću svojih izdanja, naročito onih specijalističkih, napravili su presedan čija će se vrijednost, s obzirom na uslove, u kojima su izdanja pravljenjena moći cijeniti tek u narednim vremenima. Ali uprkos toj pozitivnoj okolnosti ni izdanja JLZ nijesu ostala sasvim imuna, a dijelom to nijesu ni danas od duha vremena i bizarnosti oficijelne ideologije. Da bih ilustrirao ovu svoju tvrdnju, navešću nekoliko primjera koje sam preuzeo iz reprezentativnih izdanja JLZ, ne u cilju da bih kritikovao ta izdanja, već kao osnov za razmišljanje o budućoj praksi.

Primjer I, odrednica KANT (*Enciklopedija Leksikografskog zavoda, Zagreb 1967, knjiga III, str. 392*) stoji: »Kantom otpočinje proces razvoja Njemačke klasične filozofije koja je u carstvu misli, u obliku idealističkih spekulacija ostvarila najviše domete tadašnjega građanskog filozofiranja. Stoga je Marx s pravom nazvao Kantovu 'filozofiju njemačkom teorijom francuske revolucije'«.

Nije jasno kako je moguće ostvariti filozofsku sliku svijeta, osim »u carstvu misli«. Što znači stav da se njemačka klasična filozofija ostvarila »u carstvu misli« osim najobičnije ideološke tirade. Iskaz »idealistička spekulacija« ne odgovara istini kad se tiče Kanta. Kant je kao mislilac i filozof odbio mogućnost svake metafizike u principu. Iskaz »Kantova filozofija odgovara građanskom društvu i njegovom načinu filozofiranja« je besmislen. Nikakvo društvo, pa ni građansko ne filozofira.

Ovo je jedna takođe ideološka nebuloza. Iskaz »Marks je u pravu« kada se tiče Kanta govori o autorovoj servilnosti ideološkom etablismanu. Koliko se zna Marks se nikada suštinski nije bavio Kantom niti je kao mislilac izvjesno razumio Kanta da bi mogao biti u pravu ili nepravu. Nazvati Kanta »teoretičarem francuske revolucije« čista je besmislica. Kantova etika isključuje svako nasilje, dakle, revoluciju. No ukoliko iskaz znači da je značaj Kantove teorije za njemačku filozofiju isto tako veliki kao i značaj francuske revolucije za budućnost francuskog društva, ni u tom slučaju iskaz nema vrijednost. Ovo su dva potpuno različita djelovanja, krvava Jakobinska diktatura i uzvišena Kantova misao, te se ne mogu međusobno uspoređivati. U cjelini, zaključak o jedinici KANT, makar što je građa znalački izložena, odgovara zahtjevu vremena, a ne toliko shvatanju autora. Iz čitave građe vidi se da autor solidno poznaje Kanta, ali svjesno prizemljuje smisao teksta kako bi odrednicu spasio od eventualne ideološke diskriminacije ili, pak, sačuvaao svoj profesionalni status. No, u svakom slučaju zaključak ne služi na čast, kako autoru, tako ni izdanju Enciklopedije. Njime se korisnicima sugerije jedno potpuno izopačeno, netočno, ideološki obojeno i načelno štetno stanovište.

Primjer II, odrednica HEGEL (*Opća enciklopedija*, Zagreb, 1977, knj. III, str. 372), stoji: »Stoga marksistička dijalektika prvenstveno razbija Hegelov krug apstraktnih i hipostaziranih konstrukcija i njihovu bitnu zatvorenost prema budućem«.

Ne postoji nikakva Marksova dijalektika kao cjelovit sistem mišljenja, u načelu dijalektički svjetonazor mora se pripisati Hegelu. Iskaz »razbija Hegelov krug apstraktnih i hipostaziranih konstrukcija« nema filozofsko opravdanje. Razbiti se može neka stvar ili posuda, a nikako pojam. To je fraza slična onoj kako je navodno Marks preuzeo od Hegela »racionalno jezgro« i »razbio idealističku ljusku«, kao da je riječ o orahu. Što se tiče »apstraktnih i hipostaziranih konstrukcija« i ovo je jedna ideološka interpretacija. Svaki se filozofski sistem sastoji od apstraktnih i relativno čvrstih, međusobno neprotivrječnih teorijskih konstrukcija, pa i Hegelov. Upravo, filozofski sistem ne može drugačije ni postojati. Iskaz da je Hegelov sistem »zatvoren prema budućem« gotovo je banalan. U Hegelovom ontološkom sistemu buduće ne znači mnogo. Za njega je vrijeme spoljašnja odredba duha. Sistem treba uzeti onako kako je on izvorno ontološki struktuiran. U cjelini Marksov sud o Hegelu, ne prelazi nivo žurnalizma i političkog pamfleta. I ovo je jedna od političkih zloupotreba filozofije.

Primjer III, odrednica KAPITALIZAM (*Enciklopedija Leksikografskog zavoda*, Zagreb 1967, knj. III, str. 396) piše: »Marx je prvi utvrdio zakone razvitka kapitalizma, naučno je analizirao njihov historijski prelazni karakter«.

Zakoni društvenog razvitka ne postoje u smislu u kome postoje prirodni zakoni. Prvi se mogu uzeti samo probabilistički, dok su drugi konstantni. Prema tome, Marks nije mogao otkriti zakone društvenog razvitka u onom smislu kako su Njutn i Kepler otkrili prirodne zakone. Izvjesno postoje neke pravilnosti u razvoju industrijske epohe, koje Marks ipak nije prvi uočio, već prije njega engleski ekonomisti Smith i Ricardo. Marks je ove pravilnosti samo stavio u političku funkciju revolucionarnog nasilja. Iskaz da je Marks »otkrio zakone prelaznog perioda« sumnjive je vrijednosti, jer takav period ni do dana današnjega praktično nije potvrđen. Ukoliko se misli na socijalizam boljševičkih

režima, on je u naše vrijeme pokazao svu svoju duhovnu i materijalnu bijedu, pa je nesхватljivo kako bi jedno razvijeno društvo moglo biti na putu prelaska prema boljševičkom totalitarizmu.

Primjer IV, odrednica KOMUNIZAM (*Opća enciklopedija JLZ*, Zagreb 1978, knj. III, str. 498), stoji: »Formiranje komunističkog društva predstavlja najdublji preokret u čitavom historijskom razvitku jer označuje kraj podređenosti ljudi društvenim silama koje su sami proizveli«.

Autor govori o komunizmu kao o nečemu što već postoji što je viđeno, utvrđeno i vrednovano naučnim mjerilima. Iskaz da su u komunizmu ljudi »oslobođeni robovanja društvenim silama koje su sami proizveli«, pri tome se misli na državu, religiju i pravni poredak, pripada očigledno socijalnoj utopiji, koja se nigdje nije dogodila osim u glavnim doktrinama. Ovo je jedna opskurna politička fraza bez oslonca u stvarnosti.

Primjer V, odrednica FAŠIZAM (*Enciklopedija Jugoslavije*, Zagreb 1986, knj. IV, latinično izdanje, str. 97), piše: »Ideologija, pokret ili organizacija vlasti zasnovana od krugova krupne buržoazije u savezu sa izrođenim društvenim slojevima kao sredstvo kontrarevolucionarnog razrešavanja krize kapitalističkog društva«.

Nije točno da je fašizam nastao iz krugova krupne buržoazije, već iz krugova lumpen proletarijata, besposličara i ljudi primitivnih nagona.

Ponudeni tekst uglavnom sugerira zaključak da će krupna buržoazija u svim državama podržati fašizam radi sopstvenih interesa, naročito u nekoj kritičnoj fazi, što nije istina. Svakom razvijenom industrijskom sistemu više odgovara slobodan demokratski razvoj od totalitarizma. Fašizam se kao pojava može tumačiti nastankom masovne nezaposlenosti i osiromašenjem njemačke privrede poslije izgubljenog prvog svjetskog rata, dakle postojanjem one iste armije nezaposlenih, koja po Marksu treba da izvede socijalističku revoluciju.

Primjer VI, odrednica IDEALIZAM (*Opća enciklopedija JLZ*, Zagreb 1977, knj. III, str. 552), stoji: »Suprotstavljajući se materijalizmu, idealizam je težište svojih inspiracija nalazio u religioznim zamislima. Tako je u pojedinim etapama ljudske misli idealizam neposredno zastupao i konzervativne društvene strukture, dajući osnovni misaoni pečat službenoj ideologiji vladajućih slojeva«.

Idealistički način mišljenja tipičan je za Platona i Hegela i nije ni jednim svojim elementom povezan sa religijama u konfesionalnom smislu. Idealizam nije neki politički način mišljenja da bi bio sugeriran konzervativnim, odnosno naprednim snagama. To su samo činile ideologije u oblandi filozofije. Idealizam nije nastao ni u kakvoj borbi protiv materijalizma, već se radi samo o izlaganju određenog načina mišljenja i pogleda na svijet.

Primjer VII, odrednica SSRNJ (*Enciklopedija Jugoslavije*, Zagreb 1968, knj. VII, str. 418—419), piše: »SSRNJ razvija i stalnu aktivnost na upoznavanju građana sa međunarodnim socijalizmom, borbom progresivnih snaga sveta, zbivanjima u međunarodnom radničkom pokretu i u pojedinim zemljama. On posebno njeguje aktivan odnos građana prema spoljnoj politici Jugoslavije, podstiče ih da o njoj raspravljaju i da utiče na njeno formiranje«.

Citat je sam po sebi dovoljan da obesmisli običan udžbenik istorije za niže razrede, pa čak i novinski tekst a ne izdanje Enciklopedije. Kad se ima u vidu da su napisane stotine redaka ovim načinom kad je u pitanju odrednica SSRNJ, onda se tek može procijeniti stepen nekonzistentnosti ovakvih tekstova.

ZAKLJUČAK

Citirane primjere naveo sam shodno svojim profesionalnim interesovanjima. No ovakvih ili srodnih primjera svakako ima velik broj. Enciklopedijska izdanja imaju i drugih nedostataka kako u pogledu kriterijuma za uvođenje aktualnih ličnosti političkog života, tako i ličnosti iz nauke i kulture sa političkim pedigreeom, koje s vremenom gube svaku važnost. Redukcijom takvih odrednica dobio bi se prostor za stvarne vrijednosti i ličnosti zaslužne za progres, stoga je radi valjanosti budućih izdanja, neophodno izvršiti temeljnu reviziju ideološki intoniranih tekstova.

IDEOLOGICAL IMPLICATIONS IN ENCYCLOPAEDIAS

SUMMARY. The author of »Ideological Implications in Encyclopaedias« gives a survey of the importance of contemporary encyclopaedic publications for the internal life of people and their social welfare. He points out the specific features of encyclopaedic information and the necessity of an impartial scientific interpretation of notions concerning events, personalities and facts from the past and the present. He also implies the importance of the Lexicographic Institute publications printed so far, as well as certain shortcomings. As the main defect of the publications so far, the author underlines the Marxist ideology which to a certain extent contributes to seriously damaging the publications. From this point of view, the author proposes the criteria for revision of future publications, and the elimination of many personalities and events that based on these criteria found a place in earlier publications.